

Skuespiller og dramatiker Karl Sundby har hedret Rudolf Steiner i hele sitt voksne liv

Sissel Jenseth

I forbindelse med at Karl Sundby skal vise forestillingen *Vårt store lille liv – musikalsk teaterforestilling* på hagefesten i Oscars gate lørdag 11. juni, har vi bedt om et intervju for å høre litt om hans forhold til antroposofien. Og Karl stiller velvillig opp og foreslår selv å komme til Drammen. For ingenting gjør ham mer glad enn å kunne få snakke om Rudolf Steiner og antroposofien som han har vært opptatt av i hele sitt voksne liv.

Steinerskole i Stavanger

Som 19-åring kom Karl Sundby inn på Statens Teaterskole hvor han møtte Torunn Lundsholt. Hun var tilknyttet Kristensamfunnet og introduserte ham for Rudolf Steiner. Sammen dro de til Järna hvor Karl stiftet bekjentskap med eurytmien. En bevegelsesform han fortsatt er meget begeistret for. Ivrig viser han meg flere bevegelser. – Jeg kunne gjerne blitt eurytmist, sier han, og sukker: – Det får bli i neste liv. Han og Torunn flyttet til Stavanger i 1979 og var aktivt med i oppstarten av Steinerskolen som åpnet 1980. En skole hvor både hans sønn og datter har gått.

I 1984 flyttet Karl til Skien, og på slutten av 1990-tallet ble han allemannseie i Norge gjennom rollen som Åge Nygård i TV2-serien *Hotel Cæsar*.

Han var «hotellets ansikt utad» i klassisk portierdrakt og lapp foran det ene øyet. I 2004 forsvant han ut av serien og sier i dag at han ikke kunne tenke seg å gå tilbake. Nå prioritert han egne prosjekter, å skrive og spille stykker, og å male.

- Vi er alle fariseere

I et intervju i studentavisa 2000 med Andreas Keus, en tidligere steinerskoleelev fra Grav i Bærum, forteller Karl Sundby om sitt forhold til antroposofien. Han viser til kristologien som enormt viktig av det som Steiner la fram. Arvesynden var forutbestemt, slik Kristus var det. Hvorfor? Jo, man visste at mennesket ville synde. Når mennesket skal heve seg over arvesynden, må det heve seg over fordømmelser. Det gamle

testamentet *befaler* mennesket. Gjennom det nye testamentet blir alt forandret. Karl tror at kristusimpulser er noe helt nytt i menneskeheten. At Kristusvesenet lever som en fornyelsesimpuls for alle religioner.

– Men fortsatt finnes det skriftlærde fariseere, påpeker han. På alle kanter. Også innenfor antroposofien. – Vi lever med dogmer, fordommer og regler. Ja, det er ufattelig hvordan vi belærer hverandre. Kristus finnes i alt som lever, men i stedet korsfester vi ham hver dag.

Jeg spør om hans forhold til Kristensamfunnet i dag.

– Jeg har gått der mye tidligere, sier Karl, men det er en stund siden nå. – Alt handler om hva du stiller deg til rådighet for. Moralene og rettferdigheter kan bare virkeliggjøres her på jorden. Troen er ydmyk. Men antroposofien, som all annen åndsvitenskap, kan fort bli til teser og dogmer. Rudolf Steiner ville at vi skulle behandle åndsvitenskapen som *hypoteser*, som vi står fritt overfor og undersøker. For mange blir den i stedet fastlåste teser. Mennesket forveksler sin egen oppgave med å binde seg for sterkt til idealene.

Fortvilelse som veiviser

For Karl er fortvilelsen vår forløser og redningsplanke. – Fortvilelsen er det mest dyrebare vi har. Fra dette såre punktet kan man begynne å skue løgner, grådigheten og egoismen i eget legeme og sinn. Vi kan finne ubalansen som har oppstått i det sjelelige. Dette gjelder også på det fysiske-sosiale plan. På et samfunnsmessig plan vil man gjennom eksistensiell fortvilelse kunne gjennomskue systemet. Fortvilelsen bringer deg ut av komfortsonen og du kan få tilgang til fakta. Gjennom ærlighet kan fortvilelsen bearbeides. Da fører den til innsikt og sannhet. Sannhet er menneskeskapt og har en moralsk dimensjon som må tilføres virkeligheten. Virkeligheten er ikke moralsk, men et utgangspunkt. Virkeligheten må bearbeides for å transformeres til et høyere åndelig nivå. For meg innehar sannheten kvaliteter som rettferdighet, medlidenhet og lignende. Gjennom sannhet kan det sjelelige nivået nå til objektivitet, til det vi kaller det gode.

I fortvilelsen står vi utenfor andres kontroll og vi er ikke låst fast i normer. I fortvilelsen ligger spiren til erkjennelsen om at du som menneske bærer i deg en forpliktelse. At du er villet av noe som er større enn deg selv. Det er dette som ligger i bunnen og gjør oss så fortvilet. Mange forsøker å rømme fra dette kravet i seg selv. Og du står fritt til å gjøre det, eller velge å gjøre det som er din oppgave – å videreutvikle det moralske i deg selv.

Den barmhjertige samaritan

Karl henviser til fortellingen om den barmhjertige samaritan (Luk. 10:25-37). Lignelsen fra Bibelen oppfatter han som et stort mysterium, noe han ikke blir ferdig med. Ikke bare gjør den barmhjertige samaritan en god handling, men han bryter også ut av gruppen. Han har frigjort seg selv for å gjøre det som er nødvendig. Ut fra et nullpunkt. – Først ved dette nullpunktet begynner mennesket på sin neste inkarnasjon, mener Karl. Hvor alt man har brakt med seg er kommet til en slags ende.

Fornyselsen av seg selv tar utgangspunkt i dette nullpunktet. Det er et valg man tar i henhold til lidelsen i seg selv. Velger man komfortsonen, stagnerer man moralsk.

– Vi har alle en forpliktelse til å bearbeide det uforløste i oss. Vesenet i oss er ikke bare av det gode, sier Karl og mener forsoning handler om å innta en ny holdning. Fortiden er forbi og bare resultatet av den står tilbake. Når vi forsoner oss, gir det seg utslag i en fornyet holdning.

– Askeladden i våre eventyr er tvunget til å handle ut fra et nullpunkt. Han sitter i grua og har mistet alt. Det han ”eide” er brent ned. Nedarvede normer og pålegg har han lagt bak seg. Bare asken er tilbake hvor gudegnisten er bevart. Derfor kan Askeladden være den han *er* og fritt forholde seg til de situasjonene som oppstår. Han lengter ikke lenger etter ære og berømmelse eller hva de andre synes og mener. Han er fristilt til å være et medmenneske. En slik tilstedeværelse uten kontroll, er det aller vanskeligste. Å gå ut av ditt subjektive selv og over i det objektive.

Det er jeg som gjør det

Karl har alltid vært svært aktiv, både fysisk og mentalt. Han filosoferer mye og får ofte høre av venner og kollegaer at han må slutte å tenke så mye. «Du gjør alt så komplisert», sier de. Men Karl liker å reflektere over livet og mener det er vår oppgave. Tankene og innlevelsen i det sjelelige, har resultert i en jevn strøm av teaterstykker og enaktere som han har skrevet. Noen er blitt prisbelønt, andre er ikke tatt fullt så vel imot.

– Ja, kritikk har jeg fått mange ganger i livet, men det hindrer meg ikke å arbeide, sier Karl. Den som stikker hodet fram, er forpliktet til å bli tykkhudet. – Bare på den måten kan du beholde din integritet og sårbarhet som er nødvendig i et skapende arbeid. Jeg måler meg ikke lenger med andre og bryr meg ikke om kritikere. Jeg liker å møte mennesker. Bare det kommer mennesker, er jeg fornøyd, smiler han.

I hans unge år som skullespiller dro han og en kollega på turné rundt i landet med mange opp-

setninger. Ikke alltid var det skryt å få. Da pleide kollegaen å si: «Det finnes sikkert andre som kunne gjort dette bedre. Men det er *vi* som gjør det!» Den setningen har Karl bitt seg fast i. Når han gjør noe, tenker han: «Det er *jeg* som gjør det». Det er det vesentlige. Jeg er mitt eget prosjekt som kunstnernatur. Kanskje er det frekt, ja, modig, tja, nødvendig? Jeg opplever det sånn. Den setningen gir meg tryggheten til å være Karl.

Sentimentalitet har han lite til overs for.

– Sentimentaliteten sniker seg inn i mennesket som et virus og lammer de ekte følelsene. Det er ren egoisme. Man blir kun opptatt av egne følelser. Sentimentalitet er ikke sannhet, men en søvndyssende sovepille. Før han sukker:
– Menneskes vei gjennom livet er bestrødd med en rekke nødutganger. Målet er å gjennomskue disse og vende tilbake til et ærlig utgangspunkt.

Maler bilder

De senere årene har han viet mye av tiden sin til å male. Han er selvlært og arbeider ut fra en intuitiv penselføring. For å utforske lerretet. Det handler om å bruke seg selv og eksperimentere med de evner man har fått. Ikke sløse det bort. – Jeg pleier å si at mine mangler er min signatur hvis noen kritiserer det jeg presterer. For det er ikke de store mesterne som har erklært krig mot meg. De lar meg holde på med mitt. Men «salamanderne», de som har valgt å berike seg på mesterne og tror de representerer disse, forlanger ydmykhet overfor kunstens storhet. De føler seg truet av mennesker som tillater seg å gjøre noe som ikke er perfekt. Da hamrer de løs. Gjennom sine krav knebler de kunsten. Det betyr bokstavelig talt å gå i den «sorte gryte». Som menneske må man ikke la seg trolldinde, men ha mot til å arbeide ut fra seg selv.

– Kunst er tilstedeværelse. Kunst er det subjektives kamp mot for å nå fram mot noe objektivt. Gjennom kunsten kan man oppnå en innsikt i ens eget talents muligheter og begrensninger. Der kan man tillate seg å leve ut sitt begrensede nivå, uten å sammenligne verdien eller betydningen med andre.

Moderne mysteriedrama

I fjor satte Karl opp stykket *Mannen som trodde han var død*. Han kalte det et moderne mysteriedrama. Stykket var ikke basert på et klarsyn, men sett gjennom fantasi og med blikket rettet mot eget liv. Selv mener han at stykket var enkelt. Mange fant det svært spennende, mens andre opplevde det som vanskelig tilgjengelig. – Å møte sitt eget vesen som en fysisk skikkelse, er ukjent for de

fleste mennesker. Målet med stykket var et forsøk på å få publikum til fornemme noe som de kanskje først flere år senere ville fatte.

Om teaterstykket skrev han på bloggen sin at det kretser omkring temaet preeksistens, livet, og livet etter døden. Det ble skrevet som en form for terapi for eget liv og var basert på egne følelser og interesse for åndslivet og metafysikken. Det oppstod fra en filosofisk hengivenhet til mennesket som åndsvesen, til menneskets muligheter for å treffe valg og til det ansvar som valget medfører.

Mannen som trodde han var død handler i bunn og grunn om å oppdage egen identitet og dermed skue hva han *er* og hva han har *begått*. Bare den som våger å se seg selv, vil makte å se den skyld han er ansvarlig for. I stykket møter mannen en skikkelse, representert gjennom en kvinne. Det er sjelen, samvittigheten og engelen. Hun er det andre i ham som kan hjelpe ham til å finne seg selv og rense ham fra selvløgn og selvbedrag. Her begynner utlignelsen av ens egne ugjerninger. På dette nivået skaper man seg selv. Man blir kunstner, og kunsten bringes sakte over mot et åndelig, religiøst nivå.

Humor og hagefest i Oscars gate

– Uten humor hadde det ikke gått. Den er jeg heldigvis velsignet med, sier Karl. Den virker som legende hender. Han har tatt humoren aktivt i bruk i mange av stykkene sine, blant annet i *Vårt store lille liv – musikalsk teaterforestilling*, som vises på Hagefesten 11. juni. Her fremfører han folketoner og eventyr med sin egen kunstneriske vri – full av humoristiske undertoner.

Hvem var egentlig Håvard Hedde, Anne Knudsdotter og Ola Glomstulen? Og hvordan var eventyret om Mannen som skulle stelle heime?

Karl står selv for alle rollene og spiller både gitar og munnspeil. Da han ble spurt om å opptre på Hagefesten, svarte han straks ja! Han opplever det som en stor ære å få spille i Oscars gate 10, i den samme hage som Rudolf Steiner har sittet. Og han gleder seg til å møte menneskene som kommer!

PLAKAT for Hagefesten lørdag 11. juni 2016

<http://www.dialogos.no/mediacenter/pdf/kalender/Hagefest-Dialogos-2016.pdf>

Musikkforestillingen *Vårt store lille liv*

har utgangspunkt i gamle sanger og folkeeventyr med Karl Sundby. Regi Karlsruvogna Teater.

http://www.karlsruvognateater.no/text1_42.html